

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Kateřiny Šimáčkové, soudce Tomáše Lichovníka a soudce zpravodaje Jaroslava Fenyka o ústavní stížnosti stěžovatelky **České pirátské strany**, se sídlem Řehořova 943/19, Praha 3, zastoupené Mgr. Filipem Hajným, advokátem se sídlem Moskevská 532/60, Praha 10, směřující proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2015, č.j. 3 Cmo 336/2014-277, a proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, č.j. 23 Cdo 5676/2015-318, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění:

I.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 30. 6. 2014, č.j. 32 Cm 93/2012-222, rozhodl, že stěžovatelka je povinna zdržet se při své činnosti užívání figurek blíže specifikovaných tvarů (výrok I.). Dále byla stěžovatelce uložena povinnost uveřejnit na svých internetových stránkách po dobu šesti kalendářních měsíců omluvu ve znění uvedeném v rozsudku (výrok II.). Výrokem III. soud rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2015, č.j. 3 Cmo 336/2014-277, byl rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích I. a II. potvrzen a výrok III. byl co do výše náhrady nákladů řízení změněn. Vrchní soud v Praze rozhodl také o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Nejvyšší soud usnesením ze dne 30. 3. 2016, č.j. 23 Cdo 5676/2015-318, dovolání stěžovatelky odmítl a rozhodl o náhradě nákladů dovolacího řízení.

II.

Obecnými soudy bylo podle stěžovatelky porušeno její právo vlastnit majetek dle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), jakož i právo na svobodu projevu dle čl. 17 Listiny a právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Porušení svých ústavně zaručených práv stěžovatelka shledává zejména v zákazu uveřejnění audiovizuálního spotu, ve kterém spatřuje protiprávní, nedůvodný a nepřiměřený zásah do svobody projevu politické strany. Upozorňuje, že spot je nutné považovat za umělecky ztvárněný politický projev a součást předvolební kampaně. Namítá, že nemohl představovat zásah do práv žalobce k ochranným známkám, když tyto jsou chráněny výhradně proti užití v obchodním styku, přičemž však figurka připomínající ochrannou známku žalobce ve spotu neoznačuje žádné zboží ani služby, ale slouží ke komunikaci politického programu.

Zveřejnění spotu podle stěžovatelky také není způsobilé snížit vážnost žalobce coby nadnárodní obchodní korporace vyrábějící a prodávající hračky a nejde tedy ani o neoprávněný zásah do dobré pověsti. Stěžovatelka podotýká, že při tvorbě spotu nešlo o samoučelné parazitování na pověsti konkrétní obchodní společnosti, ale o přirozený projev základních idejí její politické činnosti, když jedním z důvodů její existence je nesouhlas s rozsahem ochrany, která je poskytována držitelům práv k duševnímu vlastnictví. V této souvislosti stěžovatelka poukazuje na svou specifickou povahu, projevující se v jejím názvu, stanovách, politickém programu i ve volebních kampaních a vyjadřuje své přesvědčení, že soudy tento kontext, v rámci kterého ke zveřejnění spotu došlo, nevezly v úvahu.

Stěžovatelka má taktéž za to, že obecné soudy se nevypořádaly s rozporem ve své předchozí judikatuře a dostatečně se nezabývaly její argumentací a námitkami, což vnímá jako zásah do práva na spravedlivý proces. V závěru ústavní stížnosti pak stěžovatelka uvádí, že byla protiprávně omezena i v pokojném užívání majetku.

III.

V ústavní stížnosti stěžovatelka pokračuje v polemice s obecnými soudy a opakuje již uplatněnou argumentaci, se kterou se však obecné soudy adekvátním způsobem vypořádaly. Nepřípustně očekává, že Ústavní soud závěry obecných soudů podrobí dalšímu instančnímu přezkumu, přičemž opomíjí, že tato role Ústavnímu soudu nepřísluší.

Ústavní soud je dle čl. 83 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) soudním orgánem ochrany ústavnosti. Není tedy součástí soustavy soudů a není ani povolán k instančnímu přezkumu jejich rozhodnutí. Procesní postupy v soudním řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, jakož i výklad a aplikace tzv. podústavních právních předpisů na konkrétní případy jsou svěřeny primárně obecným soudům, nikoli Ústavnímu soudu, kterému nepřísluší zasahovat do pravomoci jiných orgánů veřejné moci, pokud jejich činností nedošlo k zásahu do ústavně zaručených základních práv a svobod. Pravomoc Ústavního soudu podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy je totiž založena výlučně k přezkumu rozhodnutí z hlediska dodržení ústavněprávních principů, tj. toho, zda v řízení (a posléze rozhodnutím v něm vydaným) nebyla dotčena ústavně zaručená práva účastníků, zda řízení bylo vedeno v souladu s těmito principy a zda lze řízení jako celek pokládat za spravedlivé.

Ústavní soud vzal v úvahu stěžovatelkou předložená tvrzení, zvážil obsah ústavní stížností napadených rozhodnutí a máje na zřeteli výše uvedené zásady ústavněprávního přezkumu dospěl k závěru, že ústavní stížnost je třeba posoudit jako návrh zjevně neopodstatněný – viz § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu

IV.

Z odůvodnění rozsudku Městského soudu v Praze vyplývá, že existence blíže specifikovaných ochranných známek žalobce, LEGO JURIS A/S, se sídlem Koldingvej 2, Billund DK-7190, Dánsko (dále jen „žalobce“), nebyla sporná. Soud vzal zároveň za prokázané, že ochranné známky žalobce jsou známkami natolik silnými, že jej

identifikují bez omezení na určitý druh zboží nebo služeb, u českých spotřebitelů mají mimořádně dobrou pověst a těší se velké popularitě po několik generací, veřejnost tyto ochranné známky zná a spojuje je s dobrými vlastnostmi, které u výrobků nebo služeb nesoucích toto označení očekává. Kromě dalšího dokazování provedl soud prvního stupně zejména důkaz přehráním CD, na kterém je zachycen předmětný audiovizuální spot. Uvedl, že se jedná o počítačovou animaci, ve které vystupují zdařilé napodobeniny postaviček z LEGA, přičemž figurka v převleku piráta zahání zlé figurky (kmotry) a vypouští jim rybník, ve kterém plavou kapříci (asociace na bankovky, korupci) s označením parlamentních stran. Celý spot je dle soudu humorně, nicméně výrazně politicky laděný a podbízí se frustrovanému divákovi, když právě postavičky vypadající jako z LEGA na tom mají největší podíl. Na základě srovnání figurek použitých ve spotu s vyobrazením zapsaných ochranných známek dospěl soud k závěru, že nelze pochybovat o jejich částečné shodnosti a velké podobnosti.

Soud vycházel z právní úpravy obsažené v Nařízení Rady (ES) č. 207/2009 o ochranné známce Společenství, v zákoně č. 441/2003 Sb. o ochranných známkách (§ 8 a násl.), z části první zákona č. 221/2006 Sb. o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a z § 19b zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Konstatoval, že přestože výrobce hraček a politická strana jsou subjekty, které se na trhu běžně nepotkávají, nikdo, tedy ani politická strana, nesmí těžit z rozlišovací způsobilosti a dobrého jména ochranné známky. Jestliže lze jednání stěžovatelky podřadit pod zakázané zásahy proti ochranné známce, bylo by podle názoru soudu zcela proti smyslu příslušné právní úpravy, aby toto jednání bylo tolerováno. Soud vyjádřil přesvědčení, že původní záměr tvůrce spotu nebyl zaměřen obecně proti žalobci jako majiteli práv k duševnímu vlastnictví, jak se stěžovatelka snaží interpretovat později, ale tvůrce spotu okopíroval konkrétní postavičky žalobce, neboť jsou oblíbené a postavička piráta se pro využití u stejnojmenné politické strany sama nabízí. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka dle soudu nepochybně užila ochranné známky způsobem, který lze označit jako užití v reklamě, došlo jejím jednáním k neoprávněnému zásahu do práv žalobce k jeho ochranným známkám s dobrým jménem. Jednání stěžovatelky soud posoudil i jako zásah do dobré pověsti právnické osoby, jelikož v důsledku užití napodobenin typických výrobků žalobce ve volebním spotu mohla veřejnost důvodně předpokládat jejich spojení například na bázi sponzorství a tím dospět i k závěru, že žalobce s programem stěžovatelky sympatizuje, a to navzdory tomu, že jasně deklaroval, že s kampaní spojován být nechce. Soud proto stěžovatelce uložil zdržet se závadného jednání a žalobci přiznal i požadované přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve formě omluvy.

S právním závěrem soudu prvního stupně, že stěžovatelka svým jednáním zasáhla do práv žalobce z ochranných známek a do jeho dobré pověsti, se ztotožnil i Vrchní soud v Praze jako soud odvolací. Ten taktéž dospěl k závěru, že použitím figurky identické s figurkou, jejíž tvar je formálně chráněn pro žalobce ochrannými známkami, stěžovatelka jednala v rozporu s § 8 zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách. I podle odvolacího soudu je použití chráněného označení ve volebním spotu třeba kvalifikovat jako užití v obchodním styku. Vrchní soud v Praze konstatoval, že záměrem předmětného volebního spotu bylo přilákat co nejvíce potenciálních voličů a zajištění co největšího úspěchu žalovaného ve volbách, přičemž politická soutěž má i své hospodářské stránky a předvolební spot má do jisté míry i rysy reklamního spotu.

Uzavřel proto, že jde o prezentaci politického programu stěžovatelky na příkladu flagrantního porušení průmyslových práv a takový projev nemůže požívat právní ochrany. Nárok na zdržení se závadného jednání a poskytnutí zadostiučinění ve formě omluvy byl tak i dle odvolacího soudu zcela v souladu s § 4 a § 5 zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví. Odvolací soud se se soudem prvního stupně ztotožnil i v posouzení vytýkaného jednání jako neoprávněného zásahu do dobré pověsti žalobce, když souhlasil se závěrem, že užití předmětné figurky ve spotu mohlo vyvolat mylný a nežádoucí dojem o propojení žalobce a stěžovatelky.

Nejvyšší soud dospěl k závěru o nepřipustnosti dovolání stěžovatelky, a proto její dovolání podle § 243c odst. 1 věty první o.s.ř. odmítl. K námitce, že odvolací soud nijak nerefletoval charakteristické odlišnosti politické a obchodní činnosti a nesprávně činnost politické strany vyložil, Nejvyšší soud uvedl, že stěžovatelka přehlíží, že odvolací soud individuálně kvalifikoval použití předmětného chráněného označení jako užití v obchodním styku s odkazem na výklad, že je nutno brát v potaz rovněž hospodářský rozměr politické soutěže, a to i s ohledem na skutečnost, že dle úspěchu ve volbách jsou politickým stranám rozdělovány příspěvky ze státního rozpočtu. Dle Nejvyššího soudu stěžovatelka zároveň přehlíží také to, že se jednalo o užití ochranné známky s dobrým jménem, jež požívá zvýšené právní ochrany. Nejvyšší soud rovněž konstatoval, že zásah do dobré pověsti žalobce odvolací soud hodnotil z objektivního hlediska s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu a zvažoval způsoblost daného jednání přivodit žalobci újmu na jeho vážnosti, čímž nikterak nevybočil z intencí daných judikaturou dovolacího soudu.

V.

Při porovnávání obou základních práv, tedy vlastnického práva a práva na svobodu projevu, se nelze zcela vyhnout poměřování základních principů a hodnot s dopady do podústavního práva. Základní lidská práva a svobody mají své limity, které jsou dány právě tam, kde začínají práva jiného. I právo na svobodu projevu tedy smí být omezeno, a to v případech, kdy je to v zájmu demokratické společnosti nezbytné - srov. ustanovení čl. 17 odst. 4 Listiny a čl. 10 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. V této souvislosti lze také odkázat například na nálezy sp. zn. III. ÚS 359/96 ze dne 10. 7. 1997 (N 95/8 SbNU 367), ve kterém Ústavní soud konstatuje, že ústavně zaručené právo vyjadřovat své názory (čl. 17 odst. 2 Listiny) bez ohledu na případně možné omezení zákonem (čl. 17 odst. 4 Listiny) je již obsahově omezeno právy jiných, ať již tato práva plynou jako ústavně zaručená z ústavního pořádku republiky či z jiných zábran daných zákonem chránících celospolečenské zájmy či hodnoty. S uvedeným souvisí skutečnost, že vlastnické právo působí ve vztahu ke třetím osobám erga omnes a neoprávněný zásah třetí osoby do takového práva nemůže být ospravedlnitelný toliko uplatňováním jiného ústavně zaručeného práva.

Spatřuje-li stěžovatelka nepřiměřený zásah do svobody projevu politické strany v zákazu uveřejnění audiovizuálního spotu, ve kterém vystupují napodobeniny postavíček z LEGA, Ústavní soud tento její názor, s ohledem na výše uvedené, nesdílí. Zcela ve shodě s obecnými soudy je možno konstatovat, že stěžovatelce samozřejmě svédčí základní právo na svobodu projevu a svobodné šíření informací zaručené čl. 17 Listiny, tato práva je však třeba vykládat způsobem, který zohledňuje jejich limity, a

uplatňovat je tak, aby nedocházelo k zásahům do zákonem chráněných práv jiných subjektů.

Pakliže stěžovatelka namítá, že předmětný spot představuje projev základních idejí její politické činnosti, když jedním z důvodů její existence je právě nesouhlas s rozsahem ochrany poskytované držitelům práv k duševnímu vlastnictví, je třeba odkázat na závěr Městského soudu v Praze, dle kterého ze spotu nelze ani při sebevětším úsilí vyčíst kritiku státní politiky ochrany duševního vlastnictví.

V případě nespokojenosti se stavem právní úpravy průmyslových práv a rozsahem jejich ochrany je přitom jistě možné dotčenou úpravu kritizovat a své názory prezentovat i mnoha jinými způsoby, než faktickými neoprávněnými zásahy do vlastnického práva k řádně zapsané ochranné známce a do dobré pověsti žalobce, když je třeba mít na paměti, že vlastnické právo požívá ochrany stejně jako právo na svobodu projevu. Jinými slovy, samotná skutečnost, že se stěžovatelka s relevantními právními předpisy neztotožňuje, ještě neznamená, že je může cíleně ignorovat a záměrně přitom zasahovat do práv jiných subjektů. Je-li jedním z důvodů její existence právě nesouhlas s rozsahem ochrany, která je držitelům práv k duševnímu vlastnictví poskytována, jakožto politické straně jí nic nebrání v tom, aby o jakékoliv změny v právní úpravě této oblasti usilovala v rámci řádného legislativního procesu.

Z odůvodnění napadených rozhodnutí je zřejmé, že soudy vzaly dostatečně v úvahu i kontext, v rámci kterého ke zveřejnění spotu došlo. Není pravdou, že by se soudy nezabývaly názorem stěžovatelky, že spot, vzhledem k odlišnostem obchodní činnosti a činnosti politických stran, nemohl představovat zásah do práv žalobce k ochranným známkám. Obecné soudy se této otázce věnovaly, shodně uzavřely, že existence práv z ochranné známky s dobrým jménem zde byla prokázána a shodně také dovodily, že jejich užití v obchodním styku nelze interpretovat restriktivně, což také blíže zdůvodnily.

Stěžovatelka, aniž by získala souhlas dotčené osoby, svým projevem zasáhla do vlastnického práva žalobce, a to za účelem vlastní propagace a reklamy na svůj politický program, směřované vůči široké veřejnosti. Lze přitom souhlasit s tím, že tato široká veřejnost bezesporu mohla po zhlédnutí předmětného audiovizuálního spotu s věrnými napodobeninami postaviček z LEGA s ohledem na zřetelné užití ochranné známky žalobce usuzovat, že se jedná o formu přímé podpory stěžovatelky ze strany žalobce či alespoň o výraz sympatizování se stěžovatelčím volebním programem, a to aniž by žalobce o jakoukoliv takovou asociaci sám stál. Pokud soudy takové jednání kvalifikovaly jako neoprávněný zásah do práv žalobce k jeho ochranným známkám s dobrým jménem a jako zásah do dobré pověsti právnické osoby, Ústavní soud v tomto závěru zásah do ústavně zaručených práv stěžovatelky neshledává.

Uplatňováním práva na svobodu projevu došlo k neoprávněnému zásahu do vlastnického práva jiného, a tedy k porušení základních práv a svobod, což v konečném důsledku vede k porušení ústavního pořádku jako celku, neboť tento má za cíl dotčená základní práva a svobody chránit. Nastalý protiprávní stav, plynoucí z takového narušení ústavního pořádku, je v logickém rozporu s kautelou právního státu. Se zohledněním této premisy Ústavní soud shledal, že se v tomto případě jedná právě o

omezení základního práva, které je v demokratické společnosti nezbytné (srov. např. rozsudek ve věci Sunday Times vs. Spojené království ze dne 26. 4. 1979, stížnost č. 6538/74).

S tvrzením stěžovatelky o nepřiměřenosti uložené povinnosti zdržet se při své činnosti neoprávněného užívání figurek blíže specifikovaných tvarů a uveřejnit omluvu v předepsaném znění se ztotožnit nelze. Soud prvního stupně v tomto směru zcela správně poukázal na hrozící obavu, že stěžovatelka bude ve svém jednání i nadále pokračovat, jelikož na svém postoji o legálnosti svého počínání v průběhu řízení nic nezměnila. Žalobce přitom několikrát v průběhu řízení stěžovatelce nabízel smírné řešení, které však tato neakceptovala. Stejně tak lze jako přiměřené vnímat i uložení povinnosti uveřejnit omluvu, díky které se žalobci dostane určité satisfakce a veřejnost se dozví, že stěžovatelka užila vyobrazení figurek LEGO neoprávněně a že žalobce politické aktivity stěžovatelky nepodporuje. Oproti tomu návrh stěžovatelky na pouhé opatření audiovizuálního spotu sdělením, že se nejedná o formu podpory ze strany žalobce, není možné považovat za dostačující, neboť není samo o sobě způsobilé zabránit možné nežádoucí asociaci a případnému prospěchu plynoucího z tohoto spojení.

Rozhodnutím Městského soudu v Praze bylo podle stěžovatelky zasaženo taktéž její právo vlastnit majetek garantované čl. 11 Listiny, když jí mělo být pro futuro zakázáno i jakékoliv legální užití předmětných figurek. Stěžovatelka si však předmětný výrok vykládá izolovaně a ryze účelově. Povinnost zdržet se užívání figurek blíže specifikovaných tvarů uložená stěžovatelce se vztahuje k její činnosti, tedy k obvyklým projevům činnosti politické strany, přičemž s ohledem na nutnost výkladu soudních rozhodnutí v celém jejich kontextu je třeba účel textu takového výroku spatřovat toliko ve snaze zamezit dalšímu zneužívání práv žalobce, nikoliv v omezení možnosti budoucího řádného nabytí vlastnického práva k takovým figurkám.

Jako zásah do práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny pak stěžovatelka vnímá také to, že se soudy dostatečně nevěnovaly její argumentaci. Ani s touto námitkou stěžovatelky se však nelze ztotožnit. Obecné soudy se věcí řádně zabývaly, a to jak v celém jejím kontextu, tak i podstatnými námitkami stěžovatelky, přičemž současně srozumitelně vysvětlily, proč rozhodly tak, jak rozhodly a patřičně vyložily, jakými úvahami se při svém rozhodování řídily.

Stěžovatelkou tvrzené porušení ústavně zaručených práv tedy Ústavní soud neshledal a ústavní stížnost byla proto odmítnuta jako návrh zjevně neopodstatněný podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 17. října 2017

Kateřina Šimáčková v. r,
předsedkyně I. senátu Ústavního soudu

Za správnost vyhotovení:
Naděžda Řeháčková